

Welk werk maakt ons echt rijker?

Staatssecretaris Jetta Klijnsma wil 'betekenisvolle' banen voor mensen met een uitkering of handicap. Maar wat is dat: betekenisvol werk? Een gesprek met filosoof Klaas Mulder over de vraag hoe en wanneer werk betekenis krijgt.

INTERVIEW Peter Henk Steenhuis

“Ik ga zorgen voor betekenisvolle banen”, zei staatssecretaris van sociale zaken Jetta Klijnsma vorige week in deze krant. Klijnsma sprak over betekenisvol werk naar aanleiding van haar participatiewet, die uitkeringen en banen voor arbeidsgehandicapten regelt. Zij wil werkgevers desnoods dwingen deze arbeidsgehandicapten in dienst te nemen. Maar of betekenisvolle banen banen zijn met toekomstperspectief, waarmee je geld verdient, of juist banen waarbij je mensen helpt, liet zij in het midden.

Wat is betekenisvol werk eigenlijk? Een vraag voor filosoof Klaas Mulder. Hij schreef onlangs het opzienbarende boek 'Pakkenproletariaat', waarin hij onder meer de vraag aan de orde stelt wat zinvol werk is. Mulder zegt: "Betekenisvol werk is werk dat ergens voor staat. Als kandidaten zich in een quiz moeten voorstellen, vertellen ze altijd wat voor werk ze doen, omdat het iets over hun persoon zegt."

Kun je op een feestje zeggen: ik ben filosoof?

"Als je je op een verjaardag voorstelt als fenomenoloog, vinden mensen je snel een sukkel, omdat ze zich geen voorstelling maken van de relevantie van dat werk. Verjaarsfeestjes en gesprekjes op de camping zijn trouwens helemaal niet zo'n gekke plek om de betekenisvolheid van werk te testen op de burgerlogica. Als je vertelt dat je schoonmaker bent, zullen velen dat nuttig werk vinden. En als je gezelschap de schouders ophaalt als je vertelt dat je docent omgangskunde bent, kan je altijd nog denken: ik weet wel beter. Pas als je ze diep van binnen gelijk moet geven, heb je een probleem."

"Ik had dat wel eens in de tijd dat ik consultant mondiale bewustwording was, zo'n knagend gevoel dat ik niet gemist zou worden als ik morgen onder een bus liep."

Lieve hemel, wat is dat: consultant mondiale bewustwording?

"Ik organiseerde bewustwordingsactiviteiten over internationale vraagstukken en gaf advies aan lokale vrijwilligersorganisaties die zich daarmee bezighielden, zoals stedenbanden."

Maar als je niet gemist wordt, wat precies zou er dan niet gemist worden?

"Dat leidt ons naar de tweede betekenis van betekenisvol werk: het is werk dat gevolgen heeft: een schoon huis, een goed schilderij, een genezen kind. Er was een tijd dat veel huisartsen wat somber werden van de resultaten van hun werk. Ze konden maar een heel klein deel van de klachten van cliënten direct oplossen, en doorverwijzing betekende vooral dat de specialist de betekenisvolle handelingen kon verrichten die de huisarts niet mocht uitvoeren. Bij verschillende huisartsenposten komt er nu een nieuw type verpleegkundige in dienst, die veel meer zaken zelf kan oplossen. Ook de aanstelling van psychologen die de psychosomatische cliënten onder hun hoede nemen, verhoogt de betekenis van de huisarts."

Zo hebben de huisartsen meer betekenisvol werk gekregen.

"Méér vind ik niet goed gezegd. Interessant aan de term 'betekenisvol' is dat het geen aanduiding van kwantiteit is. Wie acht uur per week bijdraagt aan een schone buurt of bijles geeft aan kinderen kan zowel de verjaardags- als de gevolgentest prima doorstaan. Het werk stelt iets voor en maakt de wereld beter. Sterker, je kunt stellen dat iemand die vijftig uur werkt om klanten van een concurrerende telecom-provider naar zijn eigen winkel te lokken per saldo resultaatloos werk doet. De winst van de een is het verlies van de ander."

"Hetzelfde geldt in de publieke sector. Het hele sectorplan voor de zorg, dat de ambitie heeft om 80.000 mensen naar ander werk te begelei-

'We zouden een linkse minister voor economie en een rechtse voor arbeid moeten hebben'

Klaas Mulder: 'Als er geld te verdienen was, hadden we Klijnsma niet nodig.' FOTO BRAM PETRAEUS

den of om te scholen naar een nieuwe functie in de zorg, is gebaseerd op dit soort kannibalisme waarbij we werk maken dat een ander kwijtraakt."

Ook bij de participatiewet zou sprake kunnen zijn van kannibalisme op gewone banen. Zijn dat betekenisvolle banen?

"Waar een staatssecretaris van wankel Nederland zich beter van bewust zou moeten zijn, is het feit dat heel verschillende tekens naar hetzelfde object kunnen verwijzen. De Duitse wijskundige en filosoof Gottlob Frege gebruikt ergens het voorbeeld van de morgen- en de avondster, twee woorden voor hetzelfde hemellichaam Venus. Zo is het ook met betekenisvol werk. Je kunt hetzelfde 'voorstellen' als je vrijwilligerswerk doet, of je kinderen goed opvoedt of je zieke buurvrouw verzorgt, als wanneer je daarvoor betaald wordt. Werk is niet het enige teken dat naar een waardevol leven verwijst."

Die betekenisvolle banen van Klijnsma hebben dus niets te maken met geld verdienen.

"Ik hoop van niet. Want als er geld te verdienen was, hadden we Klijnsma niet nodig. Klijnsma is voor sociale zaken, ze is staatssecretaris van Basale Gelukkigheid, niet van Het Grote Verdienen. Als het Klijnsma te doen is om betekenisvol zijn, zou ik de illusie laten varen dat je iedereen uit de bijstand kunt halen, en proberen te zorgen dat ook mensen in de bijstand ervaren dat zij van betekenis zijn voor zichzelf en voor een ander."

Dan maar geen betekenisvolle banen?

"Als het echt om banen gaat, zouden Klijnsma en haar ministerie de vraag moeten durven stellen wat economisch betekenisvol werk is. Van welk werk worden we nu eigenlijk rijker

Wie is Klaas Mulder?

Klaas Mulder is filosoof, gespecialiseerd in investeringslogica. Hij adviseert woningcorporaties, gemeenten en onderwijsinstellingen over manieren om verstandige beslissingen te nemen over de inzet van geld van een ander. Wat is bijvoorbeeld een verstandig besluit als je vijftig jaar vooruit moet kijken? Hij schreef daarover het 'Handboek voor Waarzeggers'. In het recente 'Pakkenproletariaat' plaatst hij vraagtekens bij de groei van het aantal hogeropgeleiden en vraagt hij zich af of het onderwijs niet beter zou worden als er 30 procent minder geld naar toe zou gaan en de leerplicht zou worden verkort. Mulder is parttime docent bij de Hogeschool Utrecht.

met zijn allen? Haar collega's van Economische Zaken willen de verkoop van vuurwerk (omzet 65 miljoen) niet hinderen, omdat dit banen zou kosten. Klijnsma zou hen erop kunnen wijzen dat we met een avondje knallen 30 miljoen euro naar China hebben gebracht, en de btw-opbrengst hebben moeten uitgeven aan het betekenisvolle werk van oogchirurgen en prothesemakers.

"Als Nederlanders met Oud en Nieuw voor 65.000 groene ruggen naar de kapper zouden gaan, kunnen al die kappers de volgende dag uit eten of naar muziekles. We zouden een linkse minister voor economie en een rechtse voor arbeid moeten hebben, dan gaan we misschien eens nadenken over de betekenis van arbeid voor economie en samenleving."